

## ЧИТАЊЕ АПОСТОЛА И ЈЕВАНЂЕЉА

Песма **Свети Боже, свети Крепки, свети Бесмртни, помилуј нас** уведена је у богослужење још у петом веку, после једног чудесног догађаја у Цариграду, када је град био спасен од земљотреса, а чула се песма анђеоска, овакве садржине. На неке Господње празнике, уместо ове песме, пева се: **Ви који се у Христа крстите, у Христа се обукосте, Алилуја**. На Крстовдан (14/27. септембра) и Недеље крстопоклоне пева се: **Крсту Твоме клањамо се Господе и свето васкрсење Твоје слаavimo**.

Ђак, који ће читати апостол, прима од свестеника благослов и одлази на средину храма, док појци певају **прокимен**, одређени стих из Светог писма Старог завета. У **апостоу** се читају одломци из Дела (светих апостола) и посланица светих апостола. За време читања апостола народ стоји, а свештеник кади олтар и цео храм са солеје - да би тиме означио како се читањем Светог писма раширио дар Духа Светог, како се излио на све крајеве света и у душе верника миомирис Христовог учења.

Слушајући читање апостола, ми се сећамо позива Христовог, упућеног ученицима, када су они све оставили и пошли за Њим и почетка проповеди апостола, на коју их је Христос послао. Свештеник затим тихо чита молитву пред светим јеванђељем, у којој моли Бога да нас обасја својом светлошћу, како би могли разумети јеванђеље које ће

нам се читати.

После читања апостола, које се завршава песмом **алелуја** (јеврејска реч, а знаци - **хвалите Господа**), свештеник припрема вернике за слушање светог јеванђеља. За читање јеванђеља пале се свеће, да би означиле светлост јеванђелске истине, која је продрла кроз таму неверовања, а у којој су се налазили народи пре Христовог доласка. Овом светлошћу се и данас просвећује ум свих оних који у Христа верују и Његову науку слушају.

Свештеник узима Јеванђеље са светог престола и износи га на царске двери, показујући тиме да су и апостоли, ради проповедања јеванђеља изашли из Јерусалима. Ту се Јеванђеље ставља на специјалан сталак - **налоњ** - а ако служи ђакон, налоњ ће се ставити на **амвон** (округло узвишење на солеји).

Јеванђеље нам излаже сведочанства о животу Господа Исуса Христа, говори о Његовом учењу, делима и чудима, па зато сви верници треба пажљиво и прибрана духа да слушају, право стојећи, а преклоњене главе, показујући на тај начин, да су спремни да извршују учење Христово, објављено у Јеванђељу.



Из богослужења  
православне цркве

## ОБЈАШЊЕЊЕ СВЕТЕ БОЖАНСКЕ ЛИТУРГИЈЕ

ЧЕТВРТИ ДЕО

### ЛИТУРГИЈА ОГЛАШЕНИХ

**Оглашени** су били људи који су се припремали за крштење, за прелазак у хришћанску веру. Црква их је пре крштења поучавала у науци Христовој, па је допуста **оглашенима** или **катихуменима** (катихизирати - значи *поучавати у вери*) и **покајницима**, као и Јеврејима и многобожцима, да присуствују овом делу Литургије, да би упознали веру Христову. Тако се по њима, овај део Литургије назвао - **Литургија огласених**. Оглашени нису стајали заједно са вернима, него на нарочитом месту у цркви, у припрати. На ђаконов позив: **"Ви који сте оглашени, изиђите!"** - морали су изаћи из храма, да би могао почети трећи део Литургије - **Литургија верних**.

**Литургија оглашених**, у Цркви првих векова, састојала се из певања псалма, читања Светог писма, проповеди и молитава за оглашене и покајнике. Ово и данас, са малим изменама, сачињава Литургију огласених.

По завршетку проскомидије, звоњењем свих звона, објављује се почетак Литургије, коју свештеник почиње слављењем Бога, тројичног у лицима:

**"Благословено царство Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова** - на шта народ, као из једног грла, одговара - **Амин**, нека тако буде.

Стојећи у олтару, пред светим престоном, свештеник произноси **велику јектенију** (ако служи ђакон он све јектеније произноси испред олтара, са солеје). **Јектенија** је, уствари, ревностна, усрдна молитва, низ кратких молби, којима се народ побуђује на молитву, а иза сваке молбе, народ одговара: **Господе помилуј**, то јест Господе, смилуј се на нас. Свештеник се моли за мир у свету, за народ, за архијереја и свештенство, за погодно време и изобиље земаљских плодова, за оне који плове, путују, страдају, болују, као и за избављење од свих опасности и невоља.

На крају јектеније чита свештеник молитву, а народ пева први **антифон**. Антифон је наизменично певање или читање стихова из псалама у десној и левој певници. Стиховима Старог завета додају се песме Новог завета. Овим сједињавањем оба завета приказује се јединство људи, који заједничком хвалом славе и величају моћ и доброту Божју.

У нашој богословској пракси има три врсте антифона на Литургији. То су: **антифони свакидашњи, антифони изобразитељни и антифони празнични**. Свакидашњи антифони се певају у радне дане; изобразитељни у суботе и недеље, на празнике Богородичине и светитељске; празнични - на велике Господње празнике.

Као што се види, најчешће се употребљавају **изобразитељни антифони**. Назив су добили отуда што се певају на **изобразитељној**, која понекад замењује, **изображава** Литургију. Први антифон је уствари 102. псалм "Благосиљај душо моја Господа...", или како се популарно каже - **прва слава**. Други се антифон састоји од 145. псалма и песме "Јединородни Сине...", која говори о оваплоћењу Христовом - то је **друга слава**. Трећи антифон чине стихови блаженстава и песама које су позајмљене са јутрења, из такозваних **канона**. Између антифона говори свештеник **малу јектенију** и чита **молитве антифона**. Ове молитве, као и (остале које чита свештеник) у току Литургије, свештеник чита тихо у олтару, да Литургија не би била исувише дуга.

## МАЛИ ВХОД

При крају певања стихова блаженстава врши се **мали вход**. У старо време Јеванђеље се није налазило на светом престолу, већ у нарочитом спремишту. У току богослужења износило се и стављало на свети престо. Тада се први пут пред очима верника појављивало Христово јеванђеље и зато мали вход преставља из-

лазак Христа на проповед.

Свештеник, носећи Јеванђеље на грудима, излази кроз северне двери и иде преко солеја према царским дверима, говорећи тихо **молитву входа**, која говори о томе да анђели Божји служе заједно са свештеником Литургију. На средини солеје свештеник благосиља вход (улазак), целива Јеванђеље и онда, подигавши га високо изнад главе, говори на царским дверима: **Премудрост, стојмо смерно!** Овим речима позива свештеник вернике на пажњу, јер ће ускоро наступити читање Светог писма. Верници, видећи Христа међу собом (Јеванђеље представља Христа), клањају Му се и моле Га да их спасе.

## ТРОПАРИ И КОНДАЦИ НА ЛИТУРГИЈИ

После входа певају се **тропари** и **кондаци**, кратке песме, у којима се слави празник или свети, да би се означило да се Христово учење остварило у животу Божјих светаца и да би се светима, као извршитељима Христовог учења, указала част која им припада. Певање тропара и кондака завршава се обично песмом у част Пресвете Богородице. Док се певају тропари, свештеник тихо чита молитву, у којој моли опроштај грехова за себе и све који стоје у храму, који од Бога моле снагу да би Му могли праведно служити. Молитва завршава **возгласом: Јер си свет Боже наш, и Теби славу узносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова - Амин.**